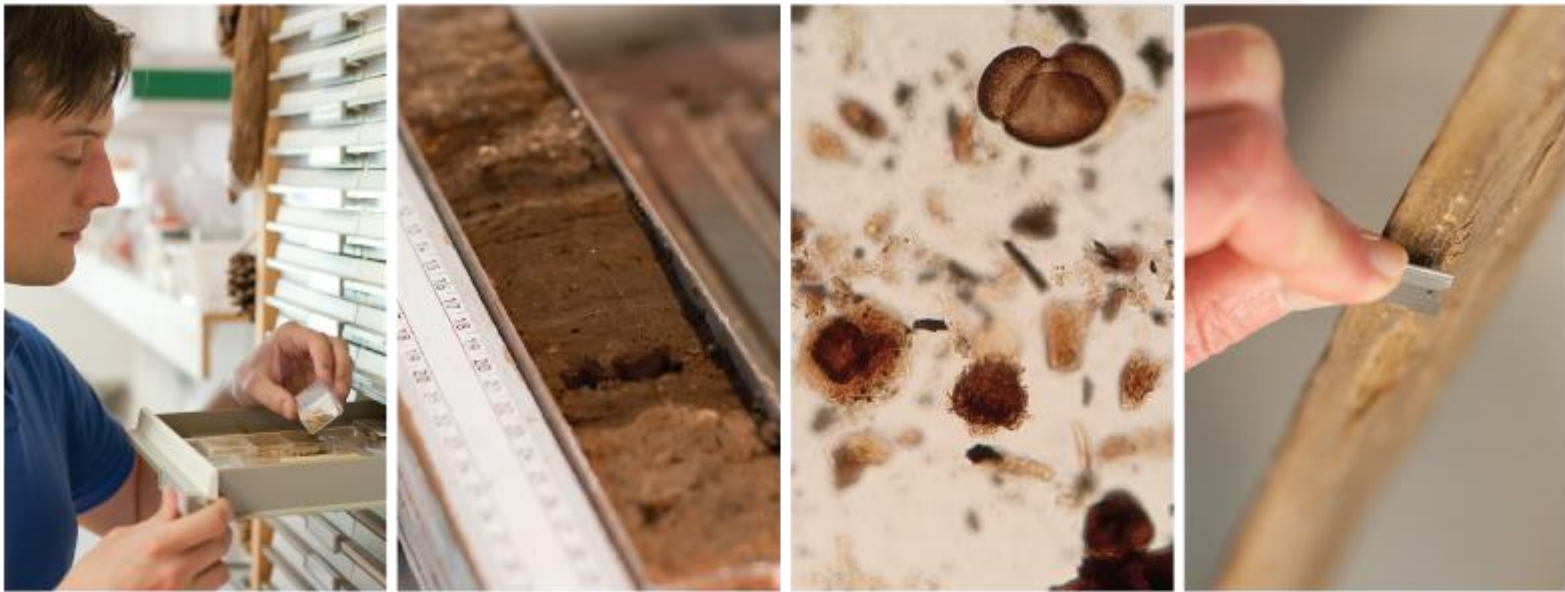

Voorstel voor selectieadvies ten
behoefte van archeobotanisch
onderzoek op de locatie
Antwerpen-Kronenburgstraat 7-11

Selectieadvies

DATUM

DECEMBER 2019

AUTEUR

H. VAN HAASTER

Colofon

Titel:

Selectieadvies ten behoeve van archeobotanisch onderzoek op de locatie
Antwerpen-Kronenburgstraat 7-11

Auteur:

H. van Haaster (Senior KNA specialist archeobotanie)

Opdrachtgever: ABO nv

Projectcode ABO nv: 24461

Projectcode OE: 2019A081

Gemeente: Antwerpen

Plaats: Antwerpen

Toponiem: Kronenburgstraat 7-15

Bounding Box: X151833,0 Y211383,3
X151837,8 Y211414,3
X151824,3 Y211416,5
X151822,5 Y211407,1
X151818,1 Y211407,7
X151817,2 Y211400,5
X151809,9 Y211401,7
X151807,5 Y211388,1

© BIAX Consult, Zaandam, 2019

Correspondentieadres:

BIAX Consult

Symon Spiersweg 7-D2

1506 RZ Zaandam

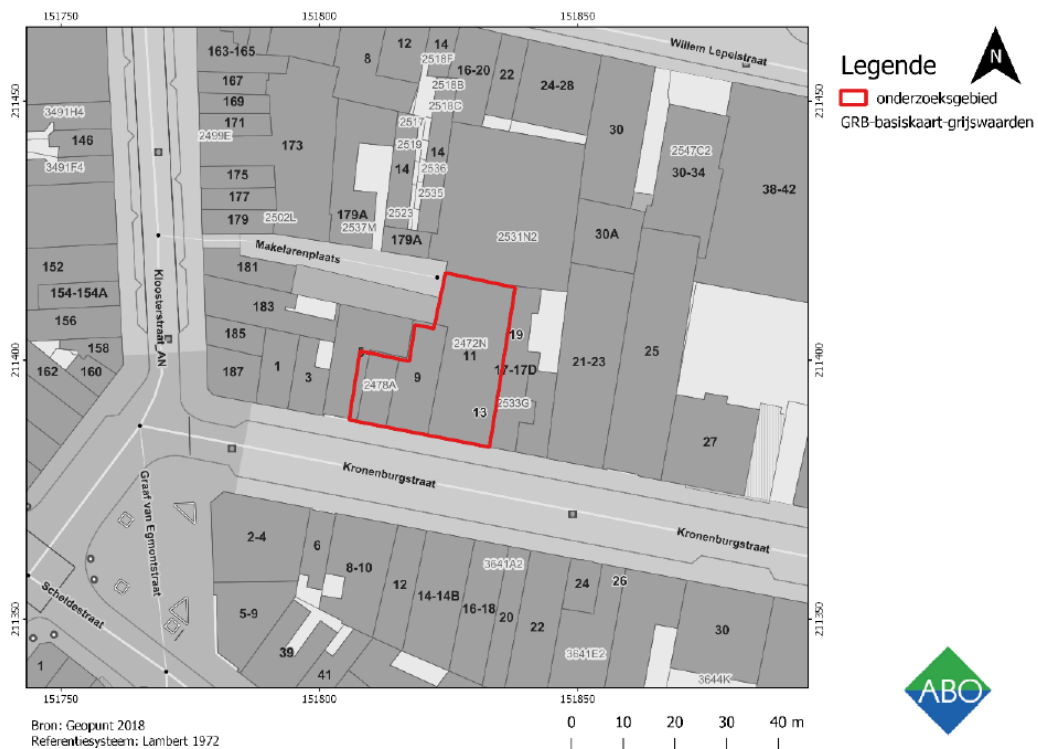
tel: 075 – 61 61 010

e-mail: haaster@biax.nl

www.biax.nl

1. Inleiding

Naar aanleiding van de sloop van bestaande gebouwen en de inplanting van nieuwe appartementen en commerciële ruimten met een bijhorende ondergrondse parking werd er door ABO nv een archeologisch onderzoek in de vorm van werfbegeleiding uitgevoerd aan de Kronenburgstraat nummer 7 tot 11. Het archeologisch onderzoek werd in twee fasen opgedeeld. In fase 1 (07-09 januari en 29-30 januari 2019) werd de contour van de werkput met een breedte van ca. 1 tot 2 m opgegraven, alvorens er secanspalen werden geplaatst. Fase 2 werd uitgevoerd van 18 tot 27 maart 2019. Het sitegebied bestond initieel uit bebouwing langs de Kronenburgstraat (figuur 1).

Figuur 1 Kadasterkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied aan de Kronenstraat in Antwerpen.

Tijdens de opgraving werden onder andere twee afvalkuilen en een beerput gevonden. Op de in de Code van Goede Praktijk voorgeschreven wijze werden uit deze sporen in totaal acht stalen genomen voor archeobotanisch onderzoek.¹ Van deze stalen is de macroresteninhoud geïnventariseerd. Op basis van de concentratie, conserveringstoestand en informatiewaarde van de plantenresten is vervolgens bepaald of analyse van de monsters kan bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvragen, zoals gesteld in het

¹ Hoofdstuk 20: Natuurwetenschappelijk onderzoek bij opgravingen.

Archeologierapport.² De resultaten van het waarderend onderzoek worden in dit rapport beschreven. Ze vormen de basis voor het selectieadvies van de stalen.

2. Onderzoeksvragen

In het Archeologierapport staat een onderzoeksvraag vermeld waarvan verwacht wordt dat het macroresten- en pollenonderzoek deze kan helpen beantwoorden:

- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?

3. Onderzoeksmethode

Alle stalen zijn met leidingwater gezeefd over een serie zeven met maaswijdten van 4, 2, 1, 0,5 en 0,25 mm. Voorafgaande aan het zeven is van elk monster een submonster voor eventueel pollenonderzoek genomen.

De zeefresiduen met macroresten zijn onderzocht met behulp van een opvallend-lichtmicroscop met een vergroting van maximaal 50 maal. Het waarderende onderzoek aan de macroresten is uitgevoerd door K. Hänninen (BIAX).

Tabel 1 Antwerpen-Kronenburgstraat 7-11, overzicht van de geïnventariseerde macrorestenstalen.

spoor	vondstnummer, laag	volume	context	datering
88	M2	3,5	afvalkuil	?
88	M3	5,5	afvalkuil	?
95	M16, L1	3,4	afvalput	?
95	M17, L2	3,1	afvalput	?
95	M18, L3	3,0	afvalput	?
106	M6, L1	3,5	beerput	?
106	M8, L2	2,8	beerput	?
106	M11, L14	1,3	beerput	?

4. Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd conform de richtlijnen in de vigerende KNA, het protocol Specialistisch onderzoek (BRL 4006) en het interne kwaliteitshandboek van BIAX. Hiermee wordt tevens voldaan aan de Code van Goede Praktijk.

² Beldé 2019..

5. Resultaten

De resultaten van de waardering staan samengevat in *bijlage 1*.

5.1.1 Afvalkuil 88

Uit deze afvalkuil zijn twee stalen gewaardeerd. In beide stalen zijn veel redelijk goed geconserveerde plantenresten aangetroffen met een hoge diversiteit (soortenrijkdom). In de stalen is veel menselijk consumptieafval aangetroffen.

5.1.2 Afvalput 95

Uit deze afvalput zijn drie stalen gewaardeerd. De conservering van de plantenresten in deze stalen varieert van matig tot slecht. In M17 en M18 zijn bijna uitsluitend gemineraliseerde (versteende) zaden gevonden. Gemineraliseerde zaden kunnen over het algemeen minder goed worden gedetermineerd omdat veel kenmerken op de buitenwand van de zaden niet meer goed zichtbaar zijn. De diversiteit van de plantenresten is laag.

5.1.3 Beerput 106

Uit deze beerput zijn drie stalen gewaardeerd. De conservering van de plantenresten in deze stalen varieert van matig tot slecht. De diversiteit is laag. In de stalen zijn enkele resten van menselijk consumptieafval gevonden

6. Selectieadvies

Beide stalen uit afvalkuil 88 bevatten veel redelijk goed geconserveerde plantenresten in een hoge diversiteit. Analyse van deze stalen kan bijdragen aan het helpen beantwoorden van onderzoeksvragen over de voedingsgewoonten van de bewoners aan de Kronenburgstraat en de voedsleconomie van Antwerpen tijdens de 16^e eeuw. Het verdient aanbeveling om van beide stalen het apart gehouden pollenstaal te laten analyseren. Dit zal naar verwachting belangrijke aanvullende informatie over de voedingsgewoonten opleveren. Veel voedselplanten worden namelijk gegeten in een stadium waarin zich nog geen zaden aan de plant bevinden. Dit geldt voor veel bladgroenten, groene kruiden, en sommige specerijen. De ervaring heeft geleerd dat deze gewassen een veel grotere kans hebben om door middel van pollenonderzoek te worden aangetoond.

De kwaliteit en de diversiteit van de stalen uit de spoten 95 en 106 is onvoldoende om zinvolle resultaten op te leveren. Het advies is om deze stalen niet verder te onderzoeken.

7. Literatuur

Beldé, G., 2018: *Archeologisch onderzoek langs de Kronenburgstraat 7 tot 11, te Antwerpen, Gent* (ABO archeologische rapporten 951).

Bijlage 1 Antwerpen-Kronenburgstraat 7-11, resultaten van het waarden onderzoek aan botanische macroresten.

Verklaring: o = onverkoold, v= verkoold, + = 1-10 resten, ++ = 11-100 resten, +++ = >100 resten, ++++ = >1000 resten, U = uitstekend, G = goed, R = redelijk, M = matig, S = slecht.

spoor	monster	cultuurgewassen (v)					cultuurgewassen (o)					cultuurgewassen	wilde planten	determineerbaar houtskool (fig.)	aardewerk	bot	analyse macroresten
		kafresten (v)	wilde planten (v)	soortvariatie (v)	kwaliteit (v)	kafresten (o)	wilde planten (o)	soortvariatie (o)	kwaliteit (o)								
88	M2	.	.	.	.	.	++	.	+++	21	R	druif, kers, vijg, boekweit?, hennep?	antropogeen, oevers	100	x	x	ja
88	M3	.	.	+	2	R	++	.	+++	24	R	druif, pruim, kers, vijg, braam, hazelnoot	antropogeen, oevers	100	x	x	ja
95	M16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	x	nee
95	M17	.	.	.	.	.	.	.	++	9	M	vlier, braam	antropogeen, oevers	30	x	x	nee
95	M18	.	.	+	1	M	.	.	++	6	S	vlier	.	50	x	x	nee
106	M6	.	.	.	.	.	+	.	++	8	M	appel, vlier, rogge?	grasland	30	x	x	nee
106	M8	+	.	.	1	R	?	.	+	4	S	appel/peer?, vlier	.	30	x	x	nee
106	M11	.	.	.	.	.	+	.	++	6	M	appel/peer?, vlier, braam, vijg	.	30	x	x	nee